

• EDITORIAL

Štefan HRUŠOVSKÝ: Zdravotníctvo a spoločnosť po desiatich rokoch
/s. 67-68

• PÔVODNÉ PRÁCE

**Michal HORŇÁK, Ján BREZA, Augustín BÁRDOŠ: OPERAČNÁ AKTIVITA
NA UROLOGICKÝCH ODDELENIACH NA SLOVENSKU V ROKOCH 1990–1999**
/s. 69–72

SÚHRN:

Východisko: Analýza operačnej aktivity na jednotlivých urologických pracoviskách podáva objektívny pohľad na kvalitu ich práce. Jej cieľom je ukázať postupy, ktoré používa súčasná moderná urológia a poukázať na nevhodnosť takých, ktoré nezodpovedajú súčasnému stavu poznania.

Súbor a metódy: V r. 1990 bola na všetkých urologických oddeleniach na Slovensku zavedená „Klasifikácia urologických operácií“. Všetkých operačných postupov je 250; každá operácia má trojmiestny kód, ktorý sa zaznačí do operačnej knihy. Koncom kalendárneho roku sa spočítajú rovnaké druhy operácií a výsledky sa ohlásia hlavnému odborníkovi. Súčty operácií za obdobie 1990-1999 sú podkladom súčasnej analýzy.

Výsledky: Celkový počet operácií vzrástol o 71,6 %. Dvadsať najčastejších postupov predstavuje 70,1 % všetkých operácií. V sledovanom období sa podstatne zmenila liečba urolitiázy, počet liečebných postupov pri nefrolitiáze vzrástol o 178 % a pri ureterolitiáze dokonca o 213,3 %. Z analýzy počtov technicky náročných operácií vyplýva potreba zvýšiť počet radikálnych prostatektómií, cystektómií a metód trvalej derivácie čreva s použitím čreva.

Záver: Klasifikácia urologických operácií má ukázať, v ktorých smeroch by mohli jednotlivé pracoviská upraviť svoje postupy tak, aby odpovedali súčasným trendom.

Kľúčové slová: Urologické operácie – klasifikácia.

• **PREHLADY**

Viktor MAJTÁN, Ľubica MAJTÁNOVÁ: GRAMNEGATÍVNE NEFERMENTUJÚCE PALIČKY - VÝZNAMNÁ PRÍČINA NOZOKOMIÁLNYCH INFEKCIÍ /s. 73–76

SÚHRN:

Oportúnne patogény *Pseudomonas aeruginosa*, *Acinetobacter* spp., *Stenotrophomonas maltophilia*, *Burkholderia cepacia* vystupujú ako etiologické agensy nozokomiálnych infekcií. Spoločnou vlastnosťou týchto gramnegatívnych nefermentujúcich paličiek je prirodzená rezistencia na väčšinu β -laktámových antibiotík, ale zjavuje sa aj rezistencia na makrolidy a chinolóny. Všetky tieto agensy možno izolovať z vonkajšieho nemocničného prostredia, často sú rezistentné na používané dezinfektanty a šíria sa najmä horizontálne rukami nemocničného personálu. Pri jednotlivých zástupcoch uvádzame najdôležitejšie faktory virulencie podieľajúce sa na ich patogenéze.

Kľúčové slová: Nozokomiálne infekcie - nefermentujúce gramnegatívne patogény - rezistencia na antibiotiká - faktory virulencie.

Peter KUKUMBERG, Ľubica PROCHÁZKOVÁ: NEUROPSYCHIATRICKÉ POZADIE ROZTRÚSENEJ MOZGOVEJ SKLERÓZY /s. 77–79

SÚHRN:

Rozoberajú sa neuropsychiatrické príznaky roztrúsenej sklerózy (SM), frekventovanej afekcie centrálného nervstva na podklade zložitého čiastočne spoznávaného (imunogenetika) a precíznejšie odhaliteľného (magnetická rezonancia) procesu demyelinizácie. Okrem príznačnej eufórie sa vyskytuje častejšie depresívny syndróm, zmeny emotivity, afektívne patologické prejavy (patologický smiech, plač), diskkrétne alebo závažnejšie kognitívne poruchy. Zdôrazňuje sa diagnostický význam symptómu únavy. Neuropsychiatrická symptomatika sa interpretuje na báze neuroštrukturálnych lézií rôznych funkčných lokalít mozgu, ako i neurotransmitterových dysfunkcií. Uvažuje sa nad adjuvantnou etiopatogenetickou pozíciou stresu pri manifestácii choroby. Akcentuje sa potreba včasného podchytenia neuropsychiatrických prejavov SM v procese diferenciálnej diagnostiky a prognózy.

Kľúčové slová: Roztrúsená skleróza (SM) - magnetická rezonancia - eufória, depresia - poruchy kognitívnych funkcií - patologická únava, plač, smiech - stres.

Ladislav HEGYI: ŠPECIFIKÁ OCHORENÍ VO VYŠŠOM VEKU /s. 83–86

SÚHRN:

Geriatra vymeďuje pojem geriatrického pacienta s jeho charakteristikami, ktorými sú najmä biologický vek, polymorbidita, zmenená symptomatológia a priebeh chorôb, sklon ku komplikáciám, špecifické geriatrické syndrómy, sklon k adaptačnému zlyhaniu, zmenená reakcia na lieky a sociálny rozmer ochorení v starobe. Niet sporu o tom, že takmer každý medicínsky odbor má svojich starých pacientov, ale všetci majú spoločné práve všeobecné črty, ktoré sú typické pre starého chorého a tvoria hlavnú náplň medicínskeho odboru geriatrickej. Na rozdiel od iných medicínskych odborov geriatrická starostlivosť je komplexná, teda terapeutické postupy sa kombinujú so psychoterapiou a so sociálnou intervenciou, je kontinuálna, dlhodobá alebo trvalá, syntetizuje profesionálnu starostlivosť s celospoločenskou a laickou a poskytuje sa aktívne, i keď chorý o ňu nežiada.

Klinická gerontológia, čiže geriatrica, neplní len úlohy medicínske, ale svojím rešpektovaním sociálnych okolností a nutnosťou aktívneho zásahu do nich vytvára prepojenie medzi klinickou a sociálnou oblasťou. Sociálna geriatrica sa zaoberá tými sociálnymi súvislosťami, ktoré sprevádzajú vznik, priebeh a následky chorôb vo vyššom veku a výraznou mierou determinujú prognózu a kvalitu života pacienta.

Typickou oblasťou, plasticky znázorňujúcou sociálne súvislosti so vznikom, priebehom a následkami ochorení v starobe, je adaptačné zlyhanie vo vyššom veku a geriatrické sociálne syndrómy.

Kľúčové slová: Geriatrica – zvláštnosti klinického obrazu chorôb – polymorbidita – komplikácie - geriatrický maladaptatívny syndróm – geriatrické sociálne syndrómy.

Eugen HEGYI, Vladimír HEGYI, Tibor DANILLA: SITUÁCIA NA ÚSEKU POHLAVNÝCH CHORÔB NA SLOVENSKU /s. 87–90

SÚHRN:

Po 2. svetovej vojne sa zaviedli komplexné, intenzívne a účinné opatrenia proti rozšíreným pohlavným chorobám – syfilisu a kvapavke, čo sa prejavilo v podstatnom znížení ich incidencie. Obdobie rokov 1990 – 1998 sa vyznačuje značným vzostupom počtu hlásených pacientov so syfilisom, viac ako 5-násobne; včasný syfilis vzrástol až 17-násobne. syphilis I viac ako 5-násobne, syphilis II recens a recidivans viac ako 12-násobne, syphilis latens 71-násobne. Bolo hlásených 8 pacientov so syphilis congenita, z toho 2 so syphilis congenita recens manifesta, v roku 1990 ani jeden. Zachytilo sa 12 gravidných žien so syfilisom, v roku 1990 iba jedna. Značný je pokles hlásených prípadov kvapavky, z 1950 v r. 1990 na 137 v r. 1998. Uvádzajú sa potrebné opatrenia.

K ľ ú č o v é s l o v á: Syfilis a kvapavka za roky 1990-1998 – situácia v Slovenskej republike.

• KAZUISTIKA

**Jarmila RULCOVÁ, Andrea PŘIKRYLOVÁ, Eva ZICHOVÁ: PŘÍPAD
METASTAZUJÍCÍ KANDIDÓZY /s. 91–93**

SOUHRN:

Autoři popisují případ akutně vzniklé kandidózy s rychlou generalizací na kůži a se vznikem metastatických ložisek v pravém i v levém oku u 31.-letého muže. Onemocnění navázalo na stav po operaci perforovaného duodenálního vředu a na perorální léčbu Ampicilinem, trvající 10 dnů. Za tři dny po ukončené léčbě a za 28 dnů po operaci se u pacienta objevily pustuly a infiltráty v obličeji, během dalších dvou dnů generalizace exantému do axil, inguin, na hrudník, stehna. Oční vyšetření prokázalo metastatickou kandidózu s výrazným rozvojem v levém oku. Mykologickým vyšetřením obsahu pustuly v obličeji se kultivačně potvrdil nález *Candida albicans* z metastatického ložiska v oku *Candida tropicalis*.

Pacient byl léčen prvních 10 dnů celkově Diflucanem 200 mg/den v infusích a dalších 20 dnů byl podáván perorálně Sporanox caps. 400 mg/den. Od třetího dne léčby antimykotiky nastalo vstřebávání infiltrátů, tvorba nových ložisek ustala. Dvanáctý den terapie byl pacient zhojen.

Klíčová slova: Kandidóza – metastazující ložiska – snížená obranyschopnost - léčba systémovými antimykotiky.

• **PERSONÁLIE**

Radko Menkyna, Dionýz Dieška: Za primárom MUDr. Mikulášom Mayerom, CSc.
/s. 95-96

• **INTERNET** /s. 82

C O N T E N T S LO 3/2001 – SUMMARY

• **EDITORIAL**

Štefan HRUŠOVSKÝ: HEALTH CARE AND SOCIETY: TEN YERS AFTER
/p. 67–68

• **ORIGINAL ARTICLES**

**Michal HORŇÁK, Ján BREZA, Augustín BÁRDOŠ: SURGICAL ACTIVITIES AT
UROLOGIC DEPARTMENTS IN SLOVAKIA IN 1990 – 1999** /p. 69–72

SUMMARY:

Background: The analysis of surgical activities at urologic departments presents an objective look at the quality of their work. The purpose of the analysis is to show methods and techniques used in current urology and point at inadequate techniques that do not correspond with the current state of science.

Patients and methods: In 1990 „The Classification of Urologic Operations“ was introduced in all urologic departments in Slovakia. The classification comprises altogether 250 surgical techniques, each operation has a 3-digit code that is recorded in the operation book. In the end of calendar year the same types of operations are summed up and the results are reported to the expert of the Ministry of Health. Summing up of operations in the period between 1990-1999 serves as a basis of current analysis.

Results: A total number of operations increased by 71.6 %. Twenty most frequent operations represent 70.1 % of all the operations. In the period followed up, the treatment of urolithiasis

considerably changed, the number of treatment modes in nephrolithiasis and ureterolithiasis increased by 178 % and 213.3 %, respectively. The analysis of the numbers of technically demanding operations shows the necessity of increasing the number of radical prostatectomy, cystectomy and methods of permanent urinary diversion by gut.

Conclusion: The aim of classification is to facilitate the individual departments to adjust and upgrade their surgical techniques to the level of current trends.

Key words: Urologic operations – classification.

• OVERVIEW

Viktor MAJTÁN, Ľubica MAJTÁNOVÁ: **GRAMNEGATIVE NONFERMENTING PATHOGENS – SIGNIFICANT CAUSE OF NOSOCOMIAL INFECTION** /p. 73–76

SUMMARY:

Pseudomonas aeruginosa, *Acinetobacter* spp., *Stenotrophomonas maltophilia*, *Burkholderia cepacia* are described as aetiological agents of nosocomial infections. A common feature of these gram-negative nonfermenting pathogens is their natural resistance to the majority of beta-lactam antibiotics but resistance to macrolides and quinolones also appears. All of these agents may be isolated from hospital setting, they are frequently resistant to routinely used disinfectants and spread horizontally through hands of hospital staff. In individual agents the most important factors of virulence participating in their pathogenesis, are presented.

Key words: Nosocomial infections – nonfermenting gram-negative pathogens – resistance to antibiotics – factors of virulence.

Peter KUKUMBERG, Ľubica PROCHÁZKOVÁ: **Neuropsychiatric background of multiple sclerosis** /p. 77–79

SUMMARY:

Neuropsychiatric symptoms of multiple sclerosis (MS) which is a frequent affection of central nervous system based on a complex demyelination process, partly known by immunogenetics and more precisely detectable by magnetic resonance imaging (MRI) are

analyzed. Apart from typical euphoria, depression syndrome, emotivity changes, affective pathologic manifestations (pathologic laugh, cry), discrete or serious cognitive disorders occur more frequently. Diagnostic significance of the fatigue syndrome is stressed. Neuropsychiatric symptoms are interpreted on a base of neurostructural lesions of various functional locality of the brain as well as neurotransmitter dysfunctions. Adjuvant etiopathogenetic position of stress in disease manifestation is discussed. The necessity of early detection of neuropsychiatric manifestations of multiple sclerosis in the process of differential diagnostics and prognosis is accentuated.

K e y w o r d s: Multiple sclerosis (MS), magnetic resonance imaging – euphoria, depression – cognitive function disorders – pathologic fatigue, laugh, cry – stress.

Ladislav HEGYI: SPECIFIC FEATURES OF DISEASES IN HIGH AGE /p. 83–86

SUMMARY:

Geriatrics defines the notion of a geriatric patient with his characteristics, such as biologic age, polymorbidity, changed symptomatology and course of diseases, susceptibility to complications, specific geriatric syndromes, maladjustment syndrome, changed reaction to drugs and social dimension of diseases in old age. Undoubtedly, almost every medical field treats old patients who all share common general features, typical of old patient that constitute the core of medical branch of geriatrics. In contrast with other medical disciplines geriatrics care is a complex care that combines psychotherapy and social intervention. It is also of continuous, long-term or permanent character, synthesizing professional care with all-societal and lay public care and is delivered actively even if not asked for.

Clinical gerontology, i. e. geriatrics fulfils not only medical tasks but by its respecting social circumstances and its active intervention, it interconnects the clinical and social area. Social geriatrics deals with social factors that accompany the onset, development and consequences of diseases in old age and significantly determine the prognosis and quality of life of patients.

Adaptation failure in old age geriatric social syndromes are typical examples illustrating social impact on the onset, development, course and consequences of diseases in old age.

K e y w o r d s: Geriatrics – specific features of clinical picture of diseases – polymorbidity – complications – geriatric syndrome – maladjustment.

Eugen HEGYI, Vladimír HEGYI, Tibor DANILLA: SITUATION IN VENEREAL DISEASES IN SLOVAKIA /p. 87–90

SUMMARY:

After the World War II. complex, intensive and effective measures against widespread venereal diseases – syphilis and gonorrhoea – were introduced, resulting in a considerable reduction of their incidence. The period between 1990 – 1998 is characterized by a 5-fold increase of the number of notified patients with syphilis. Early syphilis increased 17-fold, syphilis I more than 5-fold, syphilis II recens and recidivans more than 12-fold, syphilis latent 71-fold. 8 patients with syphilis congenita were reported, of them 2 had Syphilis congenita recens manifesta. In 1990 neither of the cases was reported. 12 pregnant women with syphilis were recorded, while in 1990 only one. A marked decrease in notified cases of gonorrhoea is observed, from 1950 cases in the year 1990 to 137 cases in 1998. The required measures are presented.

K e y w o r d s: syphilis and gonorrhoea in 1990-1998 – situation in Slovak Republic

• CASUISTIC

Jarmila RULCOVA: CASE OF METASTAZING CANDIDOSIS /p. 91–93

SUMMARY:

The authors describe a case of acute candidosis with rapid spread on the skin (rapid skin generalization) and development of metastatic deposits in both right and left eyes in a 31 year old male patient. The disease started to develop after the operation of perforated duodenal ulcer and peroral Ampicillin treatment for the period of 10 days. Three days after the treatment was terminated and on day 28 after the operation, the patient showed pustules and infiltrates in his face and within another two days spreading of exanthema into axillae, groin, chest and thighs appeared. Examination of the eye disclosed metastatic candidosis with

pronounced development in the left eye. Mycologic examination by cultivation method of face pustule content and metastatic deposit confirmed the findings of *Candida albicans* and *Candida tropicalis*, respectively.

The first 10 days the patient was treated generally by Difflucane 200mg/day in infusions and further 20 days by orally administered Sporanox caps. 400mg/day. Since day 3 of antimycotic treatment, the infiltrates started to absorb and production of new deposits ceased. The patient healed on the twelfth day of treatment.(the patient showed improvement, improved).

K e y w o r d s: Candidosis – metastazing deposits – decreased defence mechanism – system antimycotic treatment.

• PERSONALITIES

Radko Menkyna, Dionýz Dieška: In memory of M. Mayer, M.D., CSc head physician at Institute of Tuberculosis and Respiratory Diseases in Vyšné Hágy /p. 95

• INTERNET /p. 82